

เด็กออกทีวี

คู่มือสำหรับครู

สสค.
สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน

ชื่อหนังสือ : เด็กออทิสติก คู่มือสำหรับครู
จัดพิมพ์โดย : สถาบันราชานุกูล
พิมพ์ครั้งที่ 1 : สิงหาคม 2555
จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม
พิมพ์ที่ : บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด

คำนำ

โรคออทิสติกเป็นโรคที่เกิดจากความผิดปกติของสมองที่ทำให้เกิดความบกพร่องทางพัฒนาการด้านสังคมและด้านภาษา และเกิดพฤติกรรมซ้ำๆ หรือความสนใจซ้ำจำกัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของเด็กออทิสติก ในปัจจุบันการช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้มีการพัฒนารุดหน้าไปอย่างมาก การดูแลช่วยเหลือ ได้แก่ การดูแลจากทีมแพทย์ การฝึกกระตุ้นพัฒนาการด้านที่บกพร่อง เช่น การฝึกพูด การฝึกทักษะทางสังคม การปรับลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และการฟื้นฟูทางการศึกษา ปัญหาในการดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติกส่วนหนึ่งเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคออทิสติกและการช่วยเหลือดูแลที่ถูกต้อง

ดังนั้นคู่มือเล่มนี้จึงเป็นการรวบรวมความรู้ทั้งจากตำราและจากข้อมูลที่ได้จากการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างผู้ปกครอง ครูและครูการศึกษาพิเศษที่มีประสบการณ์กับเด็กออทิสติก โดยรวบรวมลักษณะอาการและปัญหาพฤติกรรมที่พบบ่อยในแต่ละวัยและวิธีการแก้ไขพฤติกรรม รวมถึงแนวทางการดูแลช่วยเหลือทางการศึกษาและเทคนิคการสอนเด็กออทิสติกต่างๆ ที่ง่ายต่อการที่คุณครูจะนำไปปฏิบัติจริง คณะผู้จัดทำหวังว่าคู่มือเล่มนี้น่าจะเป็นตัวช่วยที่ดีในการช่วยคุณครูในการดูแลเด็กออทิสติกต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

รู้จักและเข้าใจเด็กออทิสติก	7
พฤติกรรมน่าสงสัยว่าเด็กอาจจะเป็นโรคออทิสติก	8
โรคออทิสติกพบบ่อยแค่ไหน	11
โรคออทิสติกเกิดจากอะไร	12
โรคออทิสติกรักษาหายหรือไม่	13
ใครสามารถช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้และช่วยอย่างไร	17
การช่วยเหลือเด็กออทิสติก	18
ปัญหาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก	20
ความพร้อมหรือทักษะพื้นฐานที่ต้องเตรียมก่อนเข้าเรียน	21
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติก	22
หลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก	22
แนวทางการจัดการเรียนการสอนและ	
การปรับหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก	24
การเรียนรู้ร่วมของเด็กออทิสติก	26
เทคนิคการสอน	28

สารบัญ

(ต่อ)

การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม	40
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	44
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	44
เอกสารอ้างอิง	45
ภาคผนวก	47

เด็กออทิสติก

คู่มือสำหรับครู

เด็กออทิสติก

รู้จักและเข้าใจเด็กออทิสติก

โรคออทิสติก (Autistic Disorder) หรือออทิสซึม เป็นความผิดปกติของสมองแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในวัยเด็ก โดยจะแสดงอาการผิดปกติออกมาใน 3 ด้านใหญ่ๆ ได้แก่

1. ความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร
3. ความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม

พฤติกรรมน่าสงสัยว่าเด็กๆ อาจจะเป็นโรคออทิสติก

สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมต่อไปนี้

ในเด็กเล็ก

ความผิดปกติทางสังคมและ ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

- ไม่ตอบสนองต่อผู้อื่น
เช่น เรียกชื่อแล้วไม่หัน
ไม่สนใจฟังเวลาพูดด้วย
- ไม่มองหน้าไม่สบตา
เวลาคนพูดด้วย
หรืออาจมองหน้าสบตาน้อยมาก
- ชอบเล่นกับสิ่งของ สนใจสิ่งของมากกว่าคน
- ไม่เข้ามาหาเพื่อให้ออด ไม่เข้ามาคลุกคลีกับผู้ใหญ่
- ชอบเล่นคนเดียว ไม่ทำอะไรร่วมกับคนอื่น เช่น เล่นหรือฟังนิทาน
ร่วมกับเด็กคนอื่น
- ไม่รู้จักหน้าที่ของสิ่งของ เช่น เอาของเล่นมาดมแทนที่จะเล่น
เหมือนเด็กทั่วไป
- ไม่เล่นสมมุติ เช่น เล่นขายของ
เล่นป้อนข้าวตุ๊กตา หรือทำท่าทาง
เลียนแบบผู้ใหญ่
- ไม่ยิ้มให้

พ่อกับแม่
อยู่ทางนี้ลูกจำ
ทางนี้...

ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร

- ทำตามลยหรือมองอย่างไร้จุดหมาย
- พูดซ้ำหรือไม่พูดเลย
- มีภาษาแปลก ๆ ที่คนอื่นฟังไม่เข้าใจ
- ชอบพูดวนคำหรือประโยคที่คุ้นเคยไป
- ไม่ขึ้นี้นวบอกเวลาอยากได้อะไร แต่จะร้องไห้หรือดึงมือผู้ใหญ่ไปที่สิ่งนั้น

ความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม

- เฉยเมย ไม่ค่อยแสดงอารมณ์
- ไม่รู้จักปลอบ เช่น ไม่ปลอบเวลาผู้ใหญ่หรือเด็กคนอื่นร้องไห้หรือเจ็บ
- ไม่เข้ามาขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่เมื่อมีปัญหาหรือไม่มาให้ผู้ใหญ่ปลอบใจ
- ปรับตัวต่อสิ่งใหม่ ๆ ได้ยาก เช่น ร้องไห้เวลาเจอสถานการณ์หรือบุคคลที่ไม่คุ้นเคย
- ชอบทำอะไรซ้ำ ๆ หากไปเปลี่ยนแปลงสิ่งที่เค้าเคยทำ เค้าจะหงุดหงิดอาละวาด

ในเด็กโต

- ความผิดปกติทางสังคมและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
- ไม่ค่อยสบตาเวลาพูดคุยด้วย
- ชอบเก็บตัวหรืออยู่ตามลำพัง
- มักเล่นคนเดียว
- ไม่ค่อยมีเพื่อน
- เข้ากับเพื่อนได้ยาก
- ไม่มีเพื่อนสนิท

ความผิดปกติทางภาษาและการสื่อสาร

- สานต่อบทสนทนาไม่ค่อยได้
- ใช้ภาษาพูดที่ไม่เหมาะกับกาลเทศะ พูดแบบขวานผ่าซาก
- ไม่เข้าใจคำพูดซ้ำซ้อน อุปมาอุปมัย

ความผิดปกติทางอารมณ์และพฤติกรรม

- ไม่ค่อยเข้าใจความรู้สึกคนอื่น
- ชอบคิดซ้ำซากหรือทำอะไรซ้ำๆ
- ไม่ค่อยรู้จักกาลเทศะ ทำอะไรที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์
- ปรับตัวยาก

ข้อสังเกต อาการที่กล่าวมาข้างต้นนี้บางอย่างอาจพบได้ในเด็กปกติ แต่ก็จะเป็นอยู่ชั่วคราวเท่านั้น ส่วนเด็กออทิสติกจะมีอาการหลายอย่างพร้อมกันและเป็นอยู่นาน

หากคุณครูสงสัยว่าเด็กๆ ของเราเป็นออทิสติกหรือไม่ ควรพาเด็กไปพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้การวินิจฉัยที่ถูกต้อง และสามารถหาทางช่วยเหลือที่เหมาะสมได้ตั้งแต่เนิ่นๆ

โรคอหิสติกพบบ่อยแค่ไหน

ทำไมดูเหมือนมีเด็กเป็นอหิสติกมากกว่าในอดีต

ในอดีตโรคนี้พบเพียง 4 - 6 คนต่อประชากร 10000 คนเท่านั้น แต่การศึกษาวิจัยในปัจจุบันพบว่าอุบัติการณ์ของโรคสูงขึ้น กลุ่มที่มีอาการรุนแรงพบในอัตรา 2 ต่อประชากร 10000 คน แต่กลุ่มที่มีอาการน้อยพบ 1 - 2 คนต่อประชากร 1000 คน หรือมากกว่านั้น การที่จำนวนเด็กกลุ่มอหิสติกที่เพิ่มขึ้นนี้ จึงเป็นที่สงสัยว่าเป็นเพราะอะไร แต่ในขณะนี้ยังหาข้อสรุปไม่ได้ แต่สันนิษฐานว่าเนื่องมาจาก

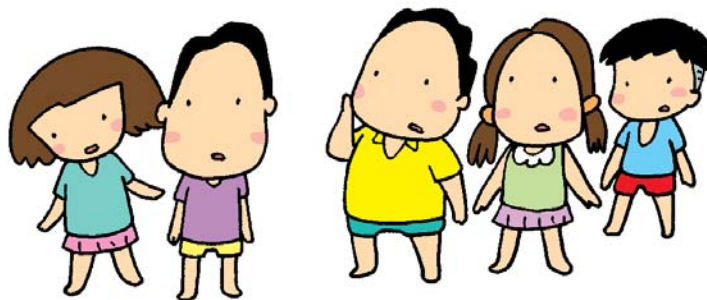
- มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์วินิจฉัยที่รวมเอาผู้ป่วยที่มีอาการไม่รุนแรงเพิ่มเข้าไว้ด้วยกัน
- พ่อแม่ บุคลากรทางการศึกษา บุคลากรทางการแพทย์ สังเกตอาการอหิสติกได้มากขึ้นจากการตื่นตัวในความรู้ตามสื่อต่างๆ
- ทารกที่คลอดก่อนกำหนดมีโอกาสรอดชีวิตจากการแพทย์ที่ทันสมัยมากขึ้น จึงพบเด็กที่มีอาการผิดปกติได้มากขึ้น เนื่องจากโรคอหิสติกเป็นโรคความผิดปกติที่เกิดจากสมอง
- โรคนี้มีอัตราสูงขึ้นจริง โดยอาจเกิดจากปัจจัยทางสภาวะแวดล้อมบางอย่าง ที่การวิจัยยังสรุปไม่ได้

ทั้งหมดนี้ทำให้ โรคอหิสติกเป็นหนึ่งในความผิดปกติทางพัฒนาการที่พบบ่อยที่สุดในปัจจุบัน

โรคออทิสติกเกิดจากอะไร

โรคออทิสติกเป็นความผิดปกติของสมองที่เป็นมาตั้งแต่กำเนิด นักวิทยาศาสตร์ได้พยายามทำการการศึกษาวิจัยมาเป็นระยะเวลานาน แต่ยังไม่สามารถสรุปสาเหตุที่ชัดเจนได้ อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่าปัจจัยเหล่านี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้สมองมีปัญหา

1. การเจริญเติบโตของสมองผิดปกติขณะอยู่ในครรภ์
2. สารเคมีบางอย่างในสมองอาจผิดปกติหรือมีระดับไม่สมดุล
3. โรคทางกายที่มีผลต่อสมองเช่นโรคลมชักบางชนิด
4. พันธุกรรม พบว่าเป็นสาเหตุสำคัญของโรคออทิสติก พบว่าพี่น้องของเด็กออทิสติกจะมีโอกาสเป็นออทิสติกสูงกว่าคนธรรมดาที่ไม่มีพี่น้องเป็นออทิสติก ถึง 50 เท่า

โรคออทิสติกรักษาหายหรือไม่

ในปัจจุบันทางการแพทย์ยังไม่มีวิธีใดที่จะรักษาโรคออทิสติกให้หายขาดได้ ในปัจจุบันจึงสรุปว่าโรคออทิสติกนี้เป็นความผิดปกติทางสมองที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ อย่างไรก็ตาม โรคนี้สามารถดีขึ้นได้ ถ้าได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม เป้าหมายของการรักษาอยู่ที่การกระตุ้นและฟื้นฟูพัฒนาการในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้นจนใกล้เคียงกับเด็กปกติมากที่สุด และลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

คุณหมอวินิจฉัยโรคนี้อย่างไร

เมื่อเด็กๆ มาพบคุณหมอ คุณหมอจะทำการซักประวัติจากคุณพ่อคุณแม่ ตรวจร่างกายและพัฒนาการของเด็ก และบางครั้งอาจมีการส่งตรวจพิเศษ แต่อย่างไรก็ตามการวินิจฉัยโรคออทิสติกนี้มีอยู่วิธีเดียว คือ การซักประวัติร่วมกับการสังเกตพฤติกรรมของเด็กโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ โดยคุณหมอจะต้องสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างละเอียดและดูว่าเด็กมีอาการครบตามเกณฑ์หรือไม่ การตรวจพิเศษอื่นๆ เป็นเพียงการตรวจเพิ่มเติมว่ามีความผิดปกติอย่างอื่นร่วมด้วยหรือไม่เท่านั้น

การจะวินิจฉัยได้เร็วหรือช้าจึงขึ้นอยู่กับคุณพ่อคุณแม่และคุณครู หากพบว่าเด็กของเรามีพัฒนาการที่ช้าเกินไปหรือต่างไปจากเด็กทั่วไป ก็ไม่ควรนิ่งนอนใจ ดังนั้นสิ่งสำคัญคือ คุณพ่อคุณแม่และคุณครูควรทราบพัฒนาการปกติของเด็ก ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้ (อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2545: 39 - 40)

ขั้นตอนพัฒนาการที่สำคัญ	
อายุ	สิ่งที่เด็กควรทำได้
4 – 6 สัปดาห์	ยิ้มให้แม่
3 – 4 เดือน	หันศีรษะไปตามเสียง จับหรือถือวัตถุที่วางไว้ในมือ
5 เดือน	คว้าสิ่งของที่เห็น
6 – 7 เดือน	เปลี่ยนของจากมือหนึ่งไปอีกมือหนึ่ง เคี้ยวอาหารได้ นั่งเอามือยันไว้ข้างหน้า เวลานอนคว่ำจะยกศีรษะขึ้นได้เอง
9 – 10 เดือน	ถือขนมกินเอง ชี้ด้วยนิ้วชี้ คลาน เล่นจ๊ะเอ๋ บ้ายบาย ให้ความร่วมมือเวลาแต่งตัว เช่น ซูมมือขึ้นเพื่อใส่เสื้อ ยื่นเท้าให้ใส่รองเท้า
13 เดือน	เดินได้เอง พูดคำเดียว ๆ ได้ 2 - 3 คำ
15 เดือน	หยิบถ้วยขึ้นมาตักน้ำเอง
18 เดือน	บอกเมื่อจะฉี่
21 – 24 เดือน	พูดเป็นวลี (2 – 3 คำติดกัน)
2 ปี	ไม่ปัสสาวะรดตอนกลางวัน
3 ปี	ไม่ปัสสาวะรดตอนกลางคืน แต่งตัวเอง ยีนขาเดียวได้

พัฒนาการทางภาษา	
อายุ	สิ่งที่เด็กควรทำได้
2 – 6 เดือน	เล่นเสียง และส่งเสียงอ้อแอ้กับตนเอง
8 – 10 เดือน	เล่นเสียงสูงต่ำ
	เลียนเสียงพ่อแม่หรือเสียงที่คุ้นเคย
1 – 1 ½ ปี	ออกเสียงพยัญชนะ เช่น ปา มา ได้
	พูดคำเดียวที่มีความหมายอื่นๆ นอกจากปาป้าม๊า
2 ปี	พูดคำเดี่ยวประมาณ 20 – 50 คำ
	พูดวลีหรือประโยคสั้นๆ 2 – 3 คำ
3 ปี	พูดเป็นประโยคยาวๆ ได้

เด็กออทิสติกส่วนใหญ่จะมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวเป็นปกติ พัฒนาการด้านที่ผิดปกติมักเป็นพัฒนาการทางสังคมและภาษา เช่น ไม่ยิ้ม ไม่เล่นจ๊ะเอ๋หรือบ๊ายบาย ไม่พูด ฯลฯ หากพัฒนาการช้าไปหมดทุกด้าน เด็กมักจะมีภาวะปัญญาอ่อนมากกว่าจะเป็นออทิสติก

ใครสามารถช่วยเหลือเด็กออทิสติกได้และช่วยอย่างไร

- ครอบครัว มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนา รวมถึงการปรับพฤติกรรม
- บุคลากรทางการแพทย์ เช่น จิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น กุมารแพทย์ นักจิตวิทยา นักกิจกรรมบำบัด นักแก้ไขการพูด เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือในกรณีที่ต้องทำการรักษาด้วยยา กระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ การฝึกพูด รวมไปถึงการปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และการฝึกทักษะทางสังคม
- บุคลากรทางการศึกษา เช่น ครูการศึกษาพิเศษ ครูที่โรงเรียน เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม

การช่วยเหลือเด็กที่ดีที่สุด คือ การร่วมมือกันทั้งครอบครัว บุคลากรทางการแพทย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อที่จะสามารถช่วยเหลือเด็กได้อย่างรอบด้าน และเหมาะสมตามความต้องการของเด็กแต่ละคน

ถ้าพบสิ่งผิดปกติเหล่านี้มากกว่า 2 อย่าง ให้นำเด็กถึงโรคออทิสติก และควรให้การช่วยเหลืออย่างเหมาะสมทันที พฤติกรรมที่ผิดปกติ คือ

- ไม่สนใจสิ่งแวดล้อมและบุคคล เล่นกับเด็กอื่นไม่เป็น
- ไม่สามารถชี้นิ้วบอกความต้องการได้
- เล่นสมมุติไม่เป็น
- ไม่สามารถมีพฤติกรรมแสดงความสนใจร่วมกับบุคคลอื่นได้

การช่วยเหลือเด็กออทิสติก

โรคออทิสติกเป็นโรคที่มีลักษณะแตกต่างกันได้มาก อาการมีหลายอย่างและความรุนแรงก็แตกต่างกันไปตั้งแต่เล็กน้อยไปจนถึงขั้นรุนแรง เช่น ตั้งแต่พูดไม่ได้เลยไปจนถึงพูดมากไม่หยุด หรือมีภาวะปัญญาอ่อน ช่วยตัวเองไม่ได้ไปจนถึงเรียนเก่งจนสามารถจบปริญญาเอกได้ เราอาจแบ่งอาการของโรคได้เป็น 3 ระดับ คือ

รุนแรงน้อย เด็กมักมีสติปัญญาดี มีพัฒนาการทางภาษาที่ดีพอใช้สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ บางรายเรียนได้สูงถึงปริญญาเอก

รุนแรงปานกลาง เด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการทางสังคมและภาษาที่จำกัด เรียนหนังสือไม่ได้สูงเท่ากลุ่มแรก แต่สามารถช่วยตัวเองได้ดีพอใช้

รุนแรงมาก เด็กกลุ่มนี้มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วย ภาษาและสังคมพัฒนาได้น้อยมาก ช่วยเหลือตนเองไม่ได้และต้องมีผู้ดูแลไปตลอดชีวิต แต่นับว่าโชคดีที่กลุ่มนี้พบได้ไม่มากเท่าไร

คุณครูจะสอนเด็กออทิสติกอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการใช้ภาษาและระดับความรุนแรง โดยสามารถแบ่งกลุ่มออทิสติกได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) สูงกว่า 60 และมีความคล่องแคล่วในการใช้ภาษาพูด กลุ่มนี้มักมีทักษะการมองดี มีการกระตุ้นตนเองน้อย อาจมีความบกพร่องทางสังคมหลายอย่างซึ่งสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ แต่ยังมีปัญหาการเชื่อมโยงความรู้ไปใช้กับบริบทอื่น กลุ่มนี้เป็นออทิสติกที่มีศักยภาพสูง การจัดการศึกษาควรจัดให้เรียนในห้องเรียนทั่วไป โดยมีผู้ช่วยครู มีการปรับสภาพแวดล้อม มีการใช้เครื่องช่วยตามความจำเป็น และมีการสอนเป็นกลุ่มเล็กเป็นบางครั้ง

กลุ่มที่ 2 ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) สูงกว่า 60 และมีปัญหาในการสื่อสาร มีภาษาพูดแต่น้อยกว่าวัย มักมีช่องว่างมากระหว่างภาษาพูดกับความเข้าใจภาษา มักไวต่อการรับรู้เสียง มีการกระตุ้นตนเอง มีความสนใจสั้น ทักษะการมองดีและมักแยกตัว การจัดการศึกษาควรจัดให้เรียนในห้องเรียนทั่วไป โดยมีผู้ช่วยครู มีการปรับสภาพแวดล้อม มีการใช้เครื่องช่วยตามความต้องการ และมีการสอนเป็นกลุ่มเล็ก

กลุ่มที่ 3 ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ต่ำกว่า 60 และมีการใช้ภาษาพูด แต่มักมีลักษณะพูดตาม มีการกระตุ้นตนเอง สมาธิไม่ดี มีความบกพร่องปานกลาง การจัดการศึกษาควรจัดให้เรียนในห้องพิเศษภายในโรงเรียนเรียนร่วมและมีการสอนแบบหนึ่งต่อหนึ่งด้วย

กลุ่มที่ 4 ระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) ต่ำกว่า 60 และไม่ใช้ภาษาพูด ใช้ภาษาน้อยมาก สนใจสิ่งที่เคลื่อนไหว ไวต่อการรับรู้เสียง ไม่สนใจผู้คน มีความบกพร่องรุนแรง การจัดการศึกษาควรจัดการศึกษาพิเศษและสอนแบบหนึ่งต่อหนึ่ง

ปัญหาการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก

1. ปัญหาระยะความสนใจสั้น เด็กออทิสติกมักมีปัญหาเรื่องการคงความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เปลี่ยนความสนใจบ่อย ดึงความสนใจให้มาสนใจสิ่งที่ครูกำลังสอนได้ยาก โดยเฉพาะเด็กออทิสติกที่มีอายุน้อยกว่า 5 ปี พบว่ามีพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง มีการเคลื่อนไหวทุกส่วนของร่างกายมากผิดปกติ เป็นการเคลื่อนไหวที่ปราศจากจุดมุ่งหมาย วอกแวกง่ายต่อสิ่งแวดลอมรอบตัวเขา

2. ปัญหาในการสื่อความหมายและภาษาของเด็กออทิสติก เด็กออทิสติกจะมีปัญหาในการสื่อสาร ไม่สามารถเข้าใจ ความหมายของคำพูดหรือคำสั่ง ได้ดีเท่ากับเด็กปกติวัยเดียวกัน มักถามคำถามที่ซ้ำซาก และไม่สนใจในคำตอบ มีภาษาพูดของตนเองที่คนทั่วไปไม่เข้าใจ

3. เด็กเรียนรู้ผ่านตัวหนังสือหรือการสอนบรรยายได้ไม่ดี แต่เด็กจะจำได้ดีเมื่อเห็นเป็นภาพ เด็กสามารถจำบุคคลได้โดยการจดจำเกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ เพราะเด็กจะจำสิ่งต่างๆ เป็นภาพ การใช้ภาพที่เหมือนของจริงประกอบการสอน จะได้ผลดีกว่าการสอนด้วยคำพูดอย่างเดียว เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากรูปธรรมมากกว่านามธรรม

4. เด็กจะขาดความสามารถในการสร้างจินตนาการ เด็กจะมีการเล่นที่ซ้ำๆ ติดต่อกันอยู่ตลอดเวลา เด็กออทิสติกจะเล่นสมมติไม่เป็น การเล่นสมมตินั้นเป็นการพัฒนาการที่ผสมผสานกันระหว่างความนึกคิด และการสื่อความหมาย ซึ่งจะแก้ได้ยาก ที่เคยใช้ได้ผลดี คือ การวาดภาพเหมือนของจริง และการเชิดหุ่นในการเล่านิทานจะช่วยให้เด็กออทิสติกเล่นโดยการสมมติได้ดีขึ้น

5. เด็กมีปัญหาในการแสดงออกด้านอารมณ์ เด็กจะไม่สามารถแสดงสีหน้าหรือท่าทางให้เห็นชัดเจนว่ามีความสุขหรือมีอารมณ์เศร้าหรือมีความกลัวหรืออารมณ์โกรธ เด็กจะยิ้มไม่เป็น บางคนร้องไห้โดยไม่มีน้ำตา หรือแสดงอารมณ์ไม่สมเหตุสมผล ผู้ฝึกสอนเด็กควรยิ้มให้เด็กบ่อยๆ แสดงสีหน้าให้เด็กเห็นว่าเรายินดี เมื่อเขากระทำกิจกรรมที่สอนได้ พร้อมทั้งกล่าวชมหรือตบมือให้

ความพร้อมหรือทักษะพื้นฐานที่ต้องเตรียมก่อนเข้าเรียน ได้แก่

1. ความพร้อมด้านสังคม เด็กออทิสติกมีปัญหาในการสร้างสัมพันธภาพต่อผู้อื่น และมีปัญหาด้านการสื่อสาร สิ่งที่ต้องฝึกเพื่อเพิ่มความพร้อมด้านสังคมได้แก่ การสบตา การทักทาย (สวัสดี) รู้จักการรอคอย การแบ่งปัน รู้จักชื่อตนเอง รู้จักคนในครอบครัว ทำตามกฎระเบียบ มารยาทง่ายๆ
2. ความพร้อมด้านพฤติกรรม เช่น ไม่ลุกออกจากที่นั่งบ่อย ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมร่วมปฏิบัติงานจนสำเร็จ
3. ความพร้อมด้านการสื่อความหมาย เช่น รู้จักสิ่งแวดล้อม ชื่อสิ่งต่างๆ การทำตามคำสั่งได้ พูดโต้ตอบสั้นๆ กับเพื่อนได้หรือสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาท่าทาง/รูปภาพได้
4. ความพร้อมด้านทักษะการช่วยเหลือตนเอง เช่น การเข้าห้องน้ำ การแต่งกาย การรับประทานอาหาร เป็นต้น ทักษะการช่วยเหลือตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะอื่นๆ ควบคู่ไปด้วยและทำให้เด็กเกิดความภูมิใจในตนเอง อยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข
5. ความพร้อมด้านสติปัญญาและวิชาการ เช่น การรู้จักสี จำนวน ขนาด การจัดหมวดหมู่ จำแนกประเภท การลากเส้นตรง ระบายสีอยู่ในกรอบ เข้าใจภาษาโต้ตอบง่ายๆ

การจัดการศึกษา

สำหรับเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกประมาณ 70% มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาร่วมด้วย แต่ก็จะมีบางส่วนที่มีความสามารถพิเศษในบางด้าน จะเห็นได้ว่าเด็กออทิสติกแต่ละคนมีอาการแต่ละด้านมากน้อยแตกต่างกันไป ฉะนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กออทิสติกควรเป็นแบบหลักสูตรเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program, IEP)

หลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก

หลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติกควรมุ่งจัดความบกพร่องของบุคคลประเภทนี้และในขณะเดียวกันก็มุ่งให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นหลักสูตรในระดับประถมศึกษา จึงเน้นพัฒนาการเต็มที่ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาจะเน้นความสามารถของเด็ก และมุ่งให้เด็กแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ ของตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (ผดุง อารยะวิญญู. 2533 ใน ณิชพร นกสกุล. 2554: 42)

หลักการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก

1. เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งให้เด็กออทิสติกสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข
2. เป็นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ผ่านกิจกรรมการเล่นให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. เป็นการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กออทิสติกได้รับการพัฒนาทักษะพื้นฐาน
4. ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กออทิสติก

เนื้อหาของหลักสูตร เนื้อหาแบ่งออกเป็น 9 ทักษะ และกิจกรรมเสริมพิเศษ 1 กิจกรรม ดังนี้

1. ทักษะความตั้งใจ หมายถึง ความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง
2. ทักษะการเลียนแบบ หมายถึง การกระทำตามพฤติกรรมของผู้อื่น ตั้งแต่พฤติกรรมง่ายๆ ไปจนถึงพฤติกรรมที่ซับซ้อน
3. ทักษะการรับรู้ หมายถึง กระบวนการแปลความหมายและการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบประสาทสัมผัสทั้ง 5
4. ทักษะการช่วยเหลือตนเอง หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันในด้านต่างๆ
5. ทักษะด้านสังคม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลกลุ่มรวม
6. ทักษะกล้ามเนื้อมัดเล็ก หมายถึง การทำงานของมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างตากับมือ

7. ทักษะกล้ามเนื้อมัดใหญ่ หมายถึง การใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายในการเคลื่อนไหวอย่างมีสมดุล

8. ทักษะพื้นฐานทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถในการสังเกต เปรียบเทียบ จำแนก ความเข้าใจการคิดอย่างมีเหตุผล ลีลามือ จำนวน สัญลักษณ์

9. ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ทักษะการรับส่งข้อมูลโดยใช้สีหน้า ท่าทาง คำพูด เพื่อสื่อความต้องการของตนและรับรู้ความต้องการของบุคคลอื่น

10. กิจกรรมเสริมพิเศษ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนา ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยจัดเป็นกิจกรรม บูรณาการและ/หรือกิจกรรมเฉพาะตามศักยภาพของแต่ละบุคคล เช่น กิจกรรม ศิลปะ กิจกรรมดนตรี พลศึกษา นันทนาการ ทัศนศึกษา เป็นต้น

แนวทางการจัดการเรียนการสอนและการปรับหลักสูตรสำหรับเด็กออทิสติก มีดังนี้

1. หลักสูตรควรได้รับการปรับให้สอดคล้องกับความต้องการและความสามารถของเด็ก

2. หลักสูตรไม่ควรเน้นเฉพาะวิชาการ ควรเน้นทักษะที่ช่วยให้เด็กสามารถดำรงตนในสังคมได้โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น กิจกรรมทั้งหลายที่คนปกติปฏิบัติในการดำรงชีวิตในสังคม ควรทำการสอนเด็กออทิสติกด้วย เช่น ทักษะในการขึ้นรถประจำทาง การจ่ายตลาด การไปร่วมงานสังสรรค์ ฯลฯ

3. การตอบสนองความต้องการของเด็กออทิสติก เนื่องจากเด็กออทิสติกมีปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านการแพทย์ ด้านสังคม ด้านความคิด ความทรงจำ ด้านการพูดและภาษา ด้านการปรับตัว ด้านพฤติกรรม การจัดการเรียน การสอนจึงควรประกอบด้วยบริการในหลายๆ ด้าน จึงต้องมีการวางแผนโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย การจัดบริการจึงจะบรรลุเป้าหมาย

4. การช่วยเหลือเบื้องต้นที่เด็กควรได้รับ คือ ความช่วยเหลือในด้านการสื่อสารและการปรับพฤติกรรม ซึ่งส่วนมากมุ่งขจัดความก้าวร้าว การปรับตัว ตลอดจนทักษะในการเข้ากับคนอื่นๆ ของเด็ก

5. การทำงานเป็นทีม ครูการศึกษาพิเศษคนเดียวไม่สามารถช่วยเหลือเด็กได้เต็มที่และเด็กจำเป็นต้องได้รับบริการหลากหลาย จึงต้องมีทีมซึ่งประกอบด้วย ครูการศึกษาพิเศษที่สอนเด็กปกติ นักแก้ไขการพูด นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักกายภาพบำบัด และบุคลากรทางการแพทย์ที่จำเป็นอื่นๆ

การเรียนรู้ร่วมของเด็กออทิสติก

เด็กออทิสติกจะมีความแตกต่างเฉพาะบุคคล การจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องมีความยืดหยุ่นสูง ในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงวิธีการเรียนรู้ของเด็กเป็นสำคัญ การสอนให้เด็กออทิสติกเกิดการเรียนรู้ มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพัฒนาเต็มศักยภาพได้นั้น คุณครูต้องมีเจตคติที่ดีทั้งต่อเด็ก และสร้างเจตคติทางบวกของเด็กต่อคุณครูโดยให้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ การยอมรับนับถือ คลุกคลีกับเด็กและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันจนเป็นที่ยอมรับของเด็ก จึงจะเอื้อให้เด็กยอมรับการเรียนรู้ต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด และยึดหลักการสอน ดังนี้ (Buffington, McClannahan and Poulson, 1998; Faherty, 2000; Larkey, 2005)

- 1) สอนเป็นรายบุคคล และสอนตามระดับความสามารถ
- 2) สอนจากง่ายไปยาก หรือสอนจากสิ่งใกล้ตัวไปหาไกลตัว
- 3) สอนโดยใช้หลัก 3 R's คือ

Repetition คือ สอนซ้ำไปซ้ำมา และใช้เวลาสอนมากกว่าปกติ

Relaxation คือ สอนแบบไม่ตึงเครียดนัก เช่น เปลี่ยนกิจกรรมจากวิชาการเป็นกิจกรรมนันทนาการสลับไปมา

Routine คือ กำหนดกิจกรรมให้เป็นกิจวัตรประจำวันเหมือนกันทุกวัน เพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความสับสน

- 4) สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง
- 5) ใช้เวลาทำแต่ละกิจกรรมไม่ควรเกิน 15-20 นาที
- 6) เทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย

การวิเคราะห์งานกระตุ้นเตือน การตะล่อมกล่อมเกลา แรงจูงใจและการให้รางวัล การเลียนแบบการลงโทษ เป็นต้น

เทคนิคการสอน

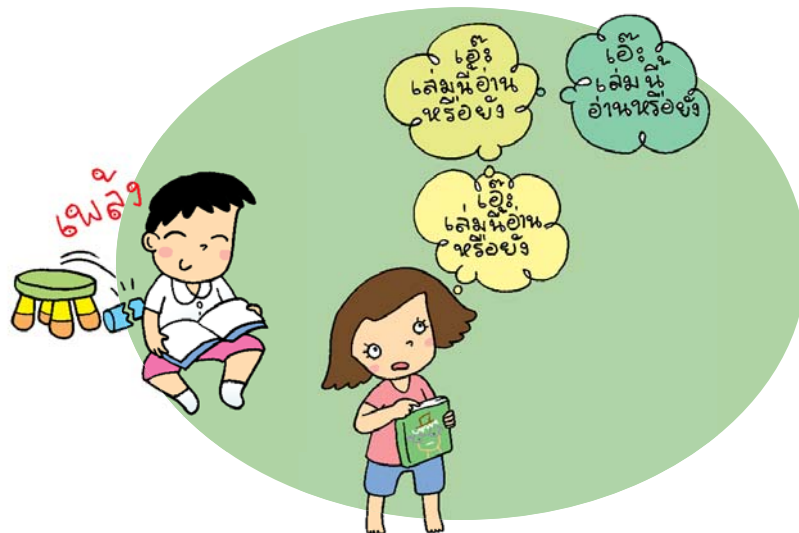
เทคนิคการสอนต่าง ๆ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์งาน เป็นการจำแนกเนื้อหาที่จะสอนออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก พร้อมทั้งกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละขั้นตอนอย่างครบถ้วน เช่น การใช้โทรศัพท์ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้ คือ การหาหมายเลขโทรศัพท์ การจำหมายเลขโทรศัพท์ได้ การมองเห็นความเหมือนกันระหว่างตัวเลขในสมุดโทรศัพท์และตัวเลขบนแป้นหมุน การหมุนหมายเลขโทรศัพท์และการพูดคุยโทรศัพท์ เป็นต้น ในการสอนครูต้องสอนทักษะทีละอย่างตามลำดับความยากง่าย

2. การกระตุ้นให้เด็กทำตาม หมายถึงการกระตุ้นเด็กในขณะประกอบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อการเรียนรู้เกิดขึ้นแล้วครูอาจลดการกระตุ้นลง เมื่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กคงที่แล้ว ครูจึงหยุดกระตุ้นการกระตุ้นอาจทำได้หลายทาง เช่น การกระตุ้นทางร่างกาย วาจา การเน้นและการเลียนแบบ

2.1 การกระตุ้นทางกาย เป็นการช่วยเหลือในการเคลื่อนไหว เช่น การเอื้อมมือ เมื่อเด็กหยิบของไม่ถึง ครูช่วยอุ้มเด็กขึ้นจนเด็กหยิบของได้ เป็นต้น หรือการจับมือเด็กเขียนหนังสือในครั้งแรกครูควรจับมือเด็กแล้วลากเส้นเป็นตัวอักษรครั้งต่อไปครูลดความช่วยเหลือลง ครูอาจเพียงแต่จับมือเด็กและลากเส้นเอง เมื่อเด็กเขียนได้ดีแล้วครูให้เด็กเขียนหนังสือโดยไม่ต้องจับ

- 2.2 การกระตุ้นทางวาจา คือการใช้คำถาม โดยครูใช้ศัพท์ที่สั้น กระทัดรัด หรือการกระตุ้นเด็กโดยใช้เสียง เช่น ในการเรียน เรื่องสี ครูสอนไปแล้ว 3 สี คือ สีน้ำเงิน แดง เหลือง แต่เด็กตอบสีเหลืองไม่ได้ เมื่อครูถามว่านี่สีอะไร แล้วเด็กไม่ตอบ หรือตอบไม่ได้ ให้ครูบอกว่า สีเหลือง ด้วยเสียงที่ชัดเจน อย่างช้าๆ ครูจะถามเช่นนี้ซ้ำหลายครั้งและช่วยตอบซ้ำหลายครั้ง ในการตอบครั้งต่อไป ต่อมาครูจะลดความดังของเสียงลงทีละน้อยจนไม่มีเสียงเลย
- 2.3 การเน้น เป็นการเน้นด้วยเสียงหรือด้วยเส้นก็ได้ การเน้นด้วยเสียง ได้แก่ การเปล่งเสียงคำตอบต่างๆ เป็นต้น การเน้นด้วยเส้น เช่น ชีตเส้นรอบสิ่งที่เป็นอันตรายแล้วอธิบายเด็กให้เข้าใจจนกระทั่งเด็กเข้าใจดีแล้ว จึงลบเส้นออก เป็นต้น
- 2.4 การใช้บัตรคำสั่ง หรือบัตรเตือนในการกระตุ้นเตือน ติดตาม โต๊ะหรือประตูห้องเรียน

3. การฝึกให้ทำตามคำสั่ง เด็กออทิสติกบางคนเรียนรู้ได้โดยการใช้ทักษะนี้ เช่น การใช้คำสั่ง “เริ่มทำงาน พร้อมกับชี้มือไปทำงานที่ต้องการให้เด็กทำ หรือครูใช้คำสั่ง “มองหน้าครู” โดยชี้มาที่ดวงตาของครู

ในการสั่งแต่ละคำสั่ง ครูจะต้องรอดูพฤติกรรมความสนใจของเด็ก และควรให้สิ่งเสริมแรงกับเด็ก

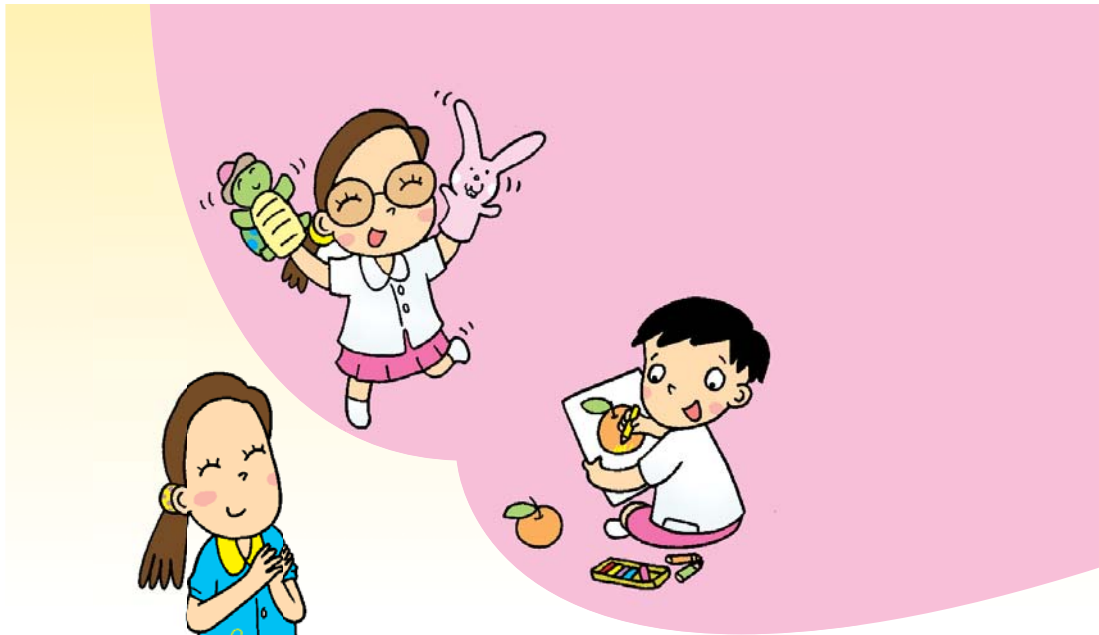
ตัวอย่าง

- เมื่อครูสั่งให้มองตาแล้วเด็กพยายามเงยศีรษะขึ้น ครูจะให้เสริมแรงโดยการช่วยจับคางของเด็กขึ้น เพื่อให้เด็กสนใจมองตาครู
- ในเด็กที่มีความสนใจเพิ่มขึ้นแล้ว การออกคำสั่งจะเป็นการเพิ่มความสามารถของเด็ก เช่น “หยิบสีแดงมาให้ครู” หรือ “หยิบของลงกล่อง”
- ถ้าเด็กตอบสนองต่อคำสั่งไม่ถูกต้องครูควรให้การกระตุ้นเตือน เช่น จับมือทำ ใช้คำถาม ให้เด็กสามารถทำกิจกรรมจนเสร็จ

การให้สิ่งเสริมแรงเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการฝึกให้ทำตาม เมื่อเด็กมีการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือมีความพยายามในการสร้างรูปแบบพฤติกรรมเป้าหมาย ครูควรเสริมแรงทันที ในขั้นแรกสิ่งเสริมแรงที่เลือกควรมีลักษณะเป็นของที่รับประทานได้หรือสามารถสัมผัสได้แล้วจึงเป็นสิ่งเสริมแรงทางสังคม เช่น การชมเชย การลูบศีรษะ เป็นต้น

4. การเลียนแบบ ในระยะแรกๆ เด็กจะเลียนแบบแม่ ต่อมาเด็กจะเลียนแบบเพื่อนหรือบุคคลที่ตนชอบ ซึ่งได้แก่ครู ดังนั้นครูจึงต้องทำแบบอย่างให้เด็กดู เพื่อให้เด็กทำตามซ้ำทีละขั้นตอน และช่วยเหลือเท่าที่จำเป็น

5. การสั่งให้เด็กทำอะไร ควรเป็นคำสั่งง่ายๆ ข้อความสั้นๆ และเป็นคำสั่งเดียว คำพูดต้องไม่ซับซ้อน บางครั้งต้องทำท่าทางประกอบให้เด็กได้เห็น หรือทำเป็นตัวอย่างให้ดู เด็กจึงจะทำได้ จนเด็กปฏิบัติตามได้จึงเพิ่มคำสั่งให้ยาวขึ้น

6. เทคนิคเพื่อช่วยลดปัญหาระยะความสนใจสั้น

ครูผู้สอนจะต้องมีความเข้าใจพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยดูจากการตอบสนอง เช่น ครูให้เด็กร้อยลูกปัดจำนวน 5 ลูก เด็กทำได้ 1 ลูก แล้วทำท่าจะลุกหนี ครูจะต้องรีบช่วยจับมือเด็กให้หยิบลูกหนึ่งร้อยในเชือกต่อไป ถ้าเด็กยินยอมให้จับมือทำจะต้องชมเชยทุกครั้งเป็นการกระตุ้นให้เด็กทำเองในครั้งต่อไป การจัดที่นั่งให้เด็กควรเป็นที่ที่เด็กลุกลำบาก เช่น ให้เด็กล้มอยู่ในมุมจำกัด หรือโต๊ะที่ประกอบเป็นครึ่งวงกลม โดยให้เด็กล้มตรงกลาง ห้องควรเงียบ ไม่มีคนพลุกพล่าน ซึ่งจะทำให้เด็กวอกแวกง่าย ควรสอนให้เด็กทำกิจกรรมเฉพาะของแต่ละคนก่อน เมื่อเริ่มยินยอมทำตามได้นานขึ้นจึงจัดให้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม

7. การสอนภาษาแบบบูรณาการ

เป็นการพัฒนามาจากแนวความคิดที่ว่าเด็กจะสนใจใช้ภาษาในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษาและส่งเสริมให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการสื่อสารผ่านการนำไปใช้ โดยเด็กจะเรียนรู้ทักษะภาษา ผ่านการฝึกฝนและสถานการณ์ตามสภาพจริงในสังคม เช่น กิจกรรมสร้างประสบการณ์ทางภาษา

กิจกรรมสร้างประสบการณ์ทางภาษา

ประโยชน์

1. เด็กมีความเข้าใจคำศัพท์ มีการใช้ประโยคอย่างเหมาะสม
2. มีมโนคติเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้เป็นพื้นฐานการสร้างประสบการณ์ทางภาษาในเด็กออทิสติก

3. เป็นการบูรณาการพัฒนากิจกรรมทักษะการอ่านพร้อมกับ การฟัง การพูด การเขียน

จุดประสงค์

เป็นการให้ความสำคัญกับทักษะหลายด้านร่วมกัน คือ องค์ประกอบของภาษา พฤติกรรม การคิด และควรเลือกหัวข้อที่เด็กกำลังสนใจหรือสิ่งที่อยู่ในกิจวัตรประจำวันของเด็ก เช่น การทำงานของเครื่องยนต์ การรับประทานอาหารในร้านอาหาร ความรู้สึกที่มีต่อผิวสัมผัสต่างๆ หรือกิจกรรมที่ทำกลางวันและกลางคืน

ลักษณะกิจกรรม

1. ในเด็กที่มีความสามารถด้านการเขียน เด็กจะเขียนตามประสบการณ์มาส่งครูได้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอ่าน การสะกดคำ พัฒนาการทางภาษา และกิจกรรมพัฒนาการเขียน

2. ในเด็กที่มีความสามารถในคัดลอก ครูควรให้เด็กคัดลอกโดยใช้ภาษาของตนเอง

3. ในเด็กที่มีความสามารถทางภาษาอยู่ในระดับต่ำหรือยังไม่มีภาษาพูด ใช้บัตรรูปภาพเรียงลำดับเป็นเรื่องราวตามลำดับกิจกรรมที่ผ่านมา พร้อมกับการสอนเกี่ยวกับลำดับ “ก่อน” “หลัง” การสอนโดยใช้รูปภาพนั้นเป็นการสร้างความเข้าใจภาษา ขณะที่เด็กใช้รูปภาพ ครูจะออกเสียงให้เด็กได้ยิน พร้อมกับยกรูปภาพนั้นไว้ข้างๆ ริมฝีปาก เด็กจะพยายามเลียนเสียงพร้อมกับมองรูปภาพไปด้วย

นอกจากนี้กิจกรรมสร้างประสบการณ์ทางภาษายังมีประโยชน์อีกหลายอย่าง เช่น ในเด็กที่เริ่มมีความพร้อมในการอ่าน ครูควรใช้สัญลักษณ์หรือรูปภาพควบคู่กับคำศัพท์ก่อนเพื่อสร้างความเข้าใจภาษา จากนั้นจึงพัฒนาเป็นการพูดวลี พูดเป็นประโยค พูดเรื่องความยาวหนึ่งย่อหน้า และเล่าเรื่องสั้นๆ ได้ รูปแบบการสร้างเรื่องราวนั้นครูอาจให้โอกาสเด็กในการเลือกที่จะเล่าเรื่องให้ครูฟังโดยตรง การอัดเทป หรือการอัดวิดีโอเทป

8. การสอนตามโอกาส

การสอนตามโอกาสหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นการสร้างโอกาสในการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมระหว่างวันของเด็ก เป็นการสอนตามสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ ผ่านสื่อการเรียนการสอน เด็กจะสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ไปสู่สังคมได้ง่าย ในเด็กออทิสติกที่พัฒนาการภาษาล่าช้าอย่างรุนแรง ครูต้องให้กำลังใจและกระตุ้นให้นักเรียนทำตามหรือใช้รูปถ่ายขนาดเท่าของจริง ขนาดใหญ่ประกอบการสอน ขั้นตอนการสอนตามโอกาส แบ่งได้ 3 ขั้นตอน คือ

- 1) สังเกตว่าเด็กสนใจสิ่งของหรือสื่อการสอนใดเป็นพิเศษ
- 2) เลือกวัตถุประสงค์เพียงข้อเดียว โดยพยายามเพิ่มความสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งของเด็กให้นานขึ้น พยายามรอการตอบสนองจากเด็กซึ่งอาจจะเป็นภาษาพูด การขำเลียงตามองในระยะเวลาอันสั้น การจ้องมองเป็นเวลานาน หรือการแสดงในลักษณะอื่นๆ แต่ถ้าเด็กไม่สนใจ ครูควรใช้การสัมผัสร่วมด้วย เช่น การแตะแขน การจับมือทำ
- 3) การเพิ่มความสนใจ และกระตุ้นให้เกิดการสนทนาสั้นๆ เช่น ถ้านักเรียนถืรถของเล่นสีน้ำเงิน ครูควรพูดแสดงความสนใจ “รถสีน้ำเงิน” หรือ “ยางรถสีน้ำเงิน” การกระตุ้นเตือนนั้นเริ่มจากการใช้เสียงเพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมหรือเปล่งเสียงออกมา การกระตุ้นเตือนขั้นสูง คือ กระตุ้นให้เด็กบอกความต้องการ

9. การสอนร่วมกับกิจกรรมที่ทำเป็นประจำ

การปฏิบัติร่วมกับกิจกรรมที่ทำเป็นประจำ คือกิจกรรมประจำในสังคมซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยและเรียนรู้ได้ดี ซึ่งจะมีการเตรียมบทไว้ล่วงหน้า ทั้งบทพูดและการแสดงออก เป็นการฝึกให้เด็กได้ฝึกฝนทักษะที่ตั้งเป้าหมายไว้ เช่น กิจกรรมการเตรียมอาหาร การเดินทางไปด้วยกัน การรับประทานอาหารในร้านอาหาร การซื้อของในห้างสรรพสินค้า ไปจนถึงการเล่นกีฬาเป็นทีม

การสอนร่วมกับกิจกรรมที่ทำเป็นประจำนี้ ทำให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความหมายและจดจำผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมได้ เช่น เด็กจะสามารถจดจำเพื่อนๆ และการสนทนาที่สนุกสนานได้ การจ่ายเงินในร้านขายของเป็นการสร้างโอกาสให้เด็กเรียนรู้ชุมชนร่วมกับบุคคลอื่นๆ ครูควรเริ่มให้เด็กรับผิดชอบบทบาทต่างๆ มีเป้าหมายเฉพาะเจาะจง ตามระดับอายุและความสามารถในการมีส่วนร่วมของนักเรียนแต่ละคน

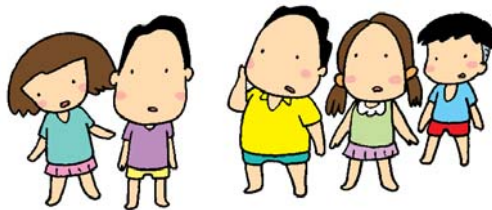
10. การสอนเรื่องราวทางสังคม

เรื่องราวทางสังคมเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก คล้ายเป็นหนังสือเล่มเล็กที่อธิบายสถานการณ์สังคมและการตอบสนองที่เหมาะสม จัดทำขึ้นเพื่อสอนพฤติกรรมเฉพาะบุคคล โดยมีโครงสร้างของเรื่องราว ดังนี้

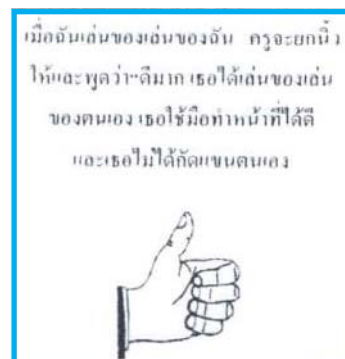
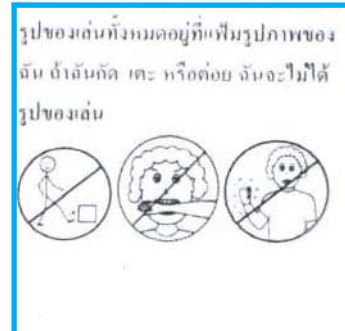
- 1) ประโยคอธิบาย เป็นประโยคที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล สิ่งแวดล้อม และการกระทำ เช่น ครูกำลังสอนหนังสือ
- 2) ประโยคชี้ทาง โดยอธิบายพฤติกรรมตอบสนองที่เหมาะสม เช่น นักเรียนตั้งใจฟัง
- 3) ประโยคมุมมอง เป็นการบอกเอกลักษณ์ ความรู้สึกและปฏิกิริยา ย้อนกลับของบุคคลอื่น เช่น นักเรียนทุกคนได้รับรางวัล

การสร้างเรื่องราวทางสังคม มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

- 1) เลือกพฤติกรรมทางสังคมที่ต้องการเพิ่มปฏิสัมพันธ์ทางบวก หรือการสร้างโอกาสการเรียนรู้สังคมแก่นักเรียน วิเคราะห์งานที่เป็นพฤติกรรม โดยแบ่งขั้นตอนออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จได้ง่าย
- 2) อธิบายความหมายพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือสถานการณ์ปัญหา ให้ชัดเจน
- 3) บันทึกความถี่ของพฤติกรรมเป้าหมายในช่วง 3 - 5 วัน ก่อนใช้ การสร้างเรื่องราวทางสังคม
- 4) เขียนเรื่องราวทางสังคมสั้นๆ โดยใช้ประโยคทั้งสามประเภท
- 5) นำเสนอเรื่องราวทางสังคม
- 6) ใช้รูปถ่าย รูปวาดหรือรูปภาพ มาประกอบเรื่องราวทางสังคม

ตัวอย่างเรื่องราวทางสังคม

ข้อควรระวัง ในการให้นิยามพฤติกรรมเป้าหมาย หรือเลือก
สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ไม่ควรแคบเกินไปเพราะจะทำให้เด็กไม่สามารถ
เชื่อมโยงทักษะไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ได้

7) อ่านเรื่องราวทางสังคมและพฤติกรรมที่ต้องการแก่นักเรียนและนำมากำหนดไว้ในตารางกิจกรรมของเด็กทุกวัน สำหรับนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่าน นักเรียนสามารถอ่านเรื่องราวที่เป็นพฤติกรรม เป้าหมายได้หลายๆ ครั้ง หลายๆ เวลา และสามารถร่วมแลกเปลี่ยนเรื่องราวทางสังคมของตนเองกับเพื่อนๆ ได้ แต่สำหรับนักเรียนที่มีข้อจำกัดด้านการอ่านแล้ว นักเรียนจะเป็นผู้ฟังครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอ่านให้ฟัง โดยครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องควรอ่านด้วยเสียงดังและชัดเจนพอที่ได้ยินและเข้าใจ

8) การบันทึกข้อมูลหลังใช้เรื่องราวทางสังคม เปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังใช้

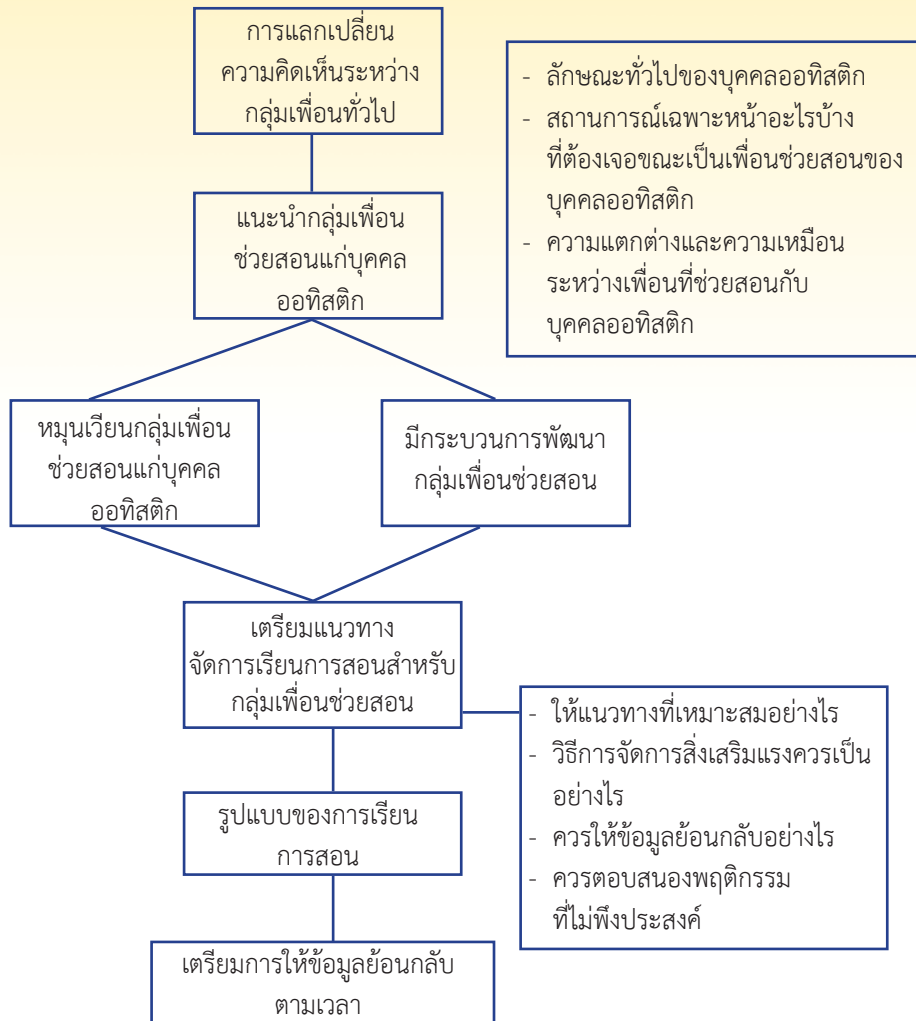
9) เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ แล้วพบว่าการใช้เรื่องราวทางสังคมทำให้เด็กมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปควรใช้เรื่องราวให้หลากหลายขึ้น

11. การใช้เพื่อนเป็นสื่อกลาง

การใช้เพื่อนเป็นสื่อกลางนี้เหมือนกับการใช้เพื่อนสอนเพื่อนหรือให้เพื่อนเป็นครูซึ่งพิสูจน์แล้วว่ามีประสิทธิภาพอย่างมากในการสอนบุคคลออทิสติกโดยเฉพาะทักษะการปฏิสัมพันธ์ในสังคม ทักษะการใช้ชีวิตในชุมชน ความสามารถในการแยกแยะงาน และการเรียนรู้ของทักษะทางภาษา

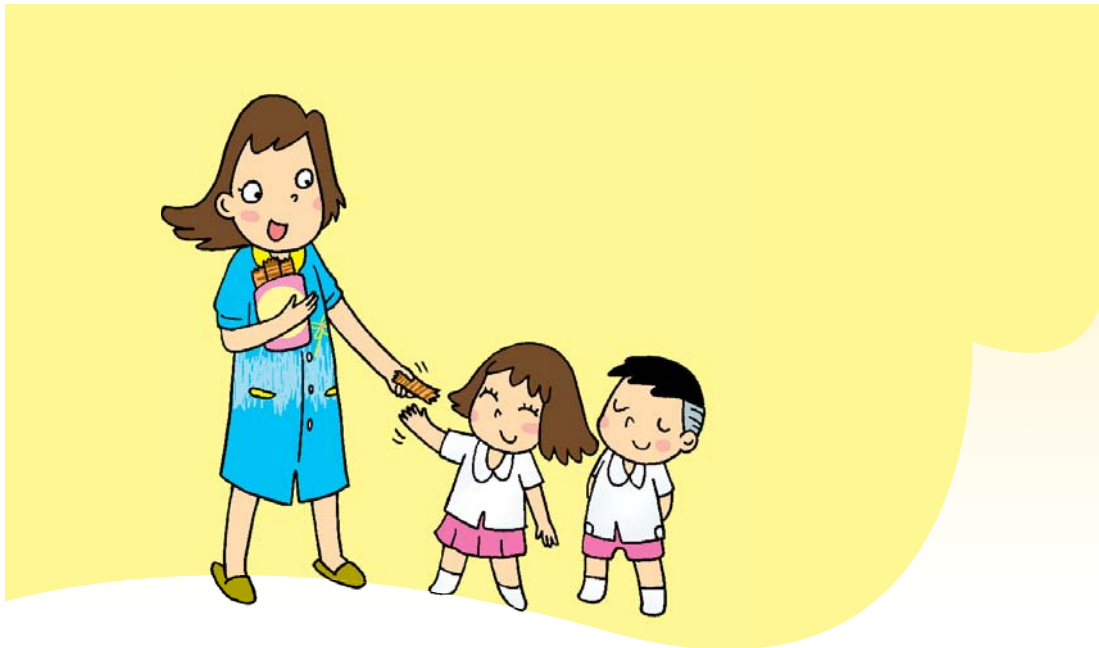

รูปยุทธศาสตร์รูปแบบการใช้เพื่อนเป็นสื่อกลาง

12. การจัดสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อมหมายถึงรวมถึงการจัดโต๊ะเรียน ที่ทำให้ครูกับเด็กสื่อสารกันได้ดี เช่น จัดโต๊ะเป็นรูปวงกลม จัดชั้นเรียนให้มีขนาดเล็ก จัดอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดตารางเวลาในการเรียนการสอนที่จะเกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

การจัดการกับพฤติกรรม

ที่ไม่เหมาะสม

ในห้องเรียน เด็กออทิสติกจะมีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นระยะเวลานานๆ วอกแวกง่ายต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง เดินไปเดินมา บางคนส่งเสียงร้อง กรีดร้อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนร่วมได้ ดังนั้นเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียนคนอื่นๆ ครูผู้สอนควรจะต้องรู้จักและเข้าใจในการควบคุมดูแลเด็กออทิสติก เช่น ในขณะที่ครูสอนหากเด็กออทิสติกคนหนึ่งไม่พร้อมที่จะเรียนแล้วลุกขึ้นเดินไปมาครูอาจจะมอบหมายงานที่เด็กชอบทำ เช่น วาดรูปหรือบวกลบเลขให้ทำ หรือนั่งสมาธิ หรือพักผ่อนหากเด็กเกิดความเครียด เป็นต้น ก่อนอื่นคุณครูควรทราบว่าจะอะไรที่เป็นสาเหตุให้เด็กเกิดพฤติกรรมเหล่านี้

สาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

สิ่งแวดล้อม เช่น อุณหภูมิที่ร้อนหรือหนาวจนเกินไป ทำให้เด็กส่งเสียงร้อง เด็กบางคนพอเข้าไปในห้องเรียนที่มีอุณหภูมิที่ตนไม่เคยชินก็จะอยู่นิ่งไม่ได้เลย ในขณะที่ห้องเรียนเก่า สามารถอยู่นิ่งได้

ความเจ็บป่วย อาจเป็นความเจ็บป่วยทางการของเด็กหรือผลจากการใช้ยา เช่น เด็กที่ตบหัวหรือทุบหัวตัวเองบ่อยๆ นั้น อาจเกิดจากเด็กมีอาการปวดหัวหรือหู หรือบางทีที่เด็กหงุดหงิดง่าย อาจเป็นเพราะเด็กมีอาการปวดท้อง

การได้รับฝึกมากเกินไป ซึ่งการฝึกให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ต้องคำนึงถึงความสามารถของเด็ก รวมถึงสุขภาพจิตของเด็กด้วยว่า มีความอดทนและยืดหยุ่นได้แค่ไหน เด็กอาจมีพฤติกรรมต่อต้าน ชัดขึ้น โวยวาย อาละวาด หากให้กิจกรรมที่ไม่เหมาะสมและนานจนเกินไป

การกระตุ้นตนเอง คือ ลักษณะอาการที่เด็กทำอะไรซ้ำๆ ซากๆ เป็นเวลานาน เช่น โยกตัว สะบัดมือ กลิ้งของเล่นไปมา อาจเกิดกระบวนการทำงานของร่างกายที่ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งต้องใช้วิธีการทางด้านกิจกรรมบำบัด และการกระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรู้เข้าช่วย

การเรียกร้องความสนใจ คือ เด็กจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำ หากได้รับการตอบสนองจากผู้อื่น เช่น เด็กไม่ยอมทานข้าวเอง จึงกีดมือของตนเองแล้วครูเข้ามาห้าม มากอด และป้อนข้าวเด็กเมื่อถึงเวลาทานข้าวครั้งต่อไป เด็กก็จะทำพฤติกรรมดังกล่าว

ความต้องการหลีกเลี่ยง คือ เด็กจะเลือกทำพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ตนเองไม่ชอบ เช่น เด็กทราบว่า เมื่อทานข้าวเสร็จ เด็กจะต้องเก็บจานและทำความสะอาดโต๊ะ เด็กจะทำจานแตกเพื่อหลีกเลี่ยงการทำงาน จึงต้องฝึกให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

เมื่อทราบสาเหตุแล้ว ต่อไปนี้เป็นเทคนิคการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
ที่คุณครูสามารถนำไปใช้ได้

การจับทำและจับให้หยุด

เป็นเทคนิคที่ใช้ในการสร้างพฤติกรรมใหม่ หรือหยุดพฤติกรรม
ที่ไม่พึงประสงค์ ใช้วิธีการช่วยเหลือใดๆ ก็ได้ที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมได้ง่ายขึ้น
เช่น จับมือไม่ให้รื้อของ จับมือจับช้อนกินข้าว แล้วลดการช่วยเหลือลงเรื่อยๆ
จนเด็กทำได้ด้วยตนเอง

การให้รางวัล

เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อให้เด็กทำพฤติกรรมที่เราต้องการมากขึ้น โดยการให้
สิ่งของเด็กชอบหลังจากเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ หรือทำกิจกรรมที่
มอบหมายให้เสร็จอาจเป็นขนม ของเล่น คำชมเชย การแสดงความรักโดยการกอด
หอมแก้ม ขึ้นอยู่กับรางวัลที่เด็กชอบ แต่ต้องระวังการติดเป็นเงื่อนไข ต้องป้องกัน
โดยค่อยๆ ถอดถอนรางวัลและงดให้เมื่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นคงที่

การเพิ่มสิ่งเร้า

เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่ต้องการ โดยการเพิ่มสิ่งเร้า
ที่น่าสนใจ ใช้รูปแบบการกระตุ้นที่หลากหลาย เช่น การเรียกชื่อเด็กอาจใช้
เสียงดัง ใช้เสียงเพลงประกอบ แต่ต้องระวังว่าเด็กอาจเคยชินกับการตอบสนอง
ต่อเสียงดัง ต้องค่อยๆ ลดเสียงลงให้อยู่ในระดับปกติ

การไม่สนใจ

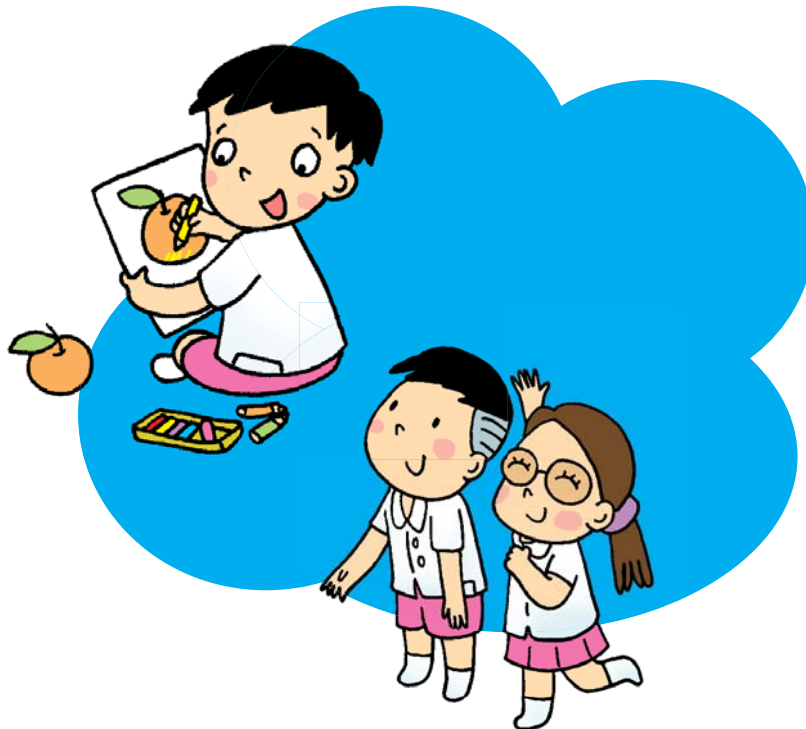
เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม โดยการเพิกเฉย
ต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เด็กนอนดื้อกับพื้นเมื่ออยากได้ของเล่น
ที่ไม่มีประโยชน์ ให้เดินหนีและมองความปลอดภัยให้เด็กอยู่ห่างๆ อย่าให้
เด็กรู้ตัว วิธีนี้ผู้ฝึกปฏิบัติต้องใจเย็น ใช้ความอดทนสูงและใช้กับการเพิกเฉย
ต่อพฤติกรรมที่เป็นอันตรายไม่ได้

การเบี่ยงเบนความสนใจ

เป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการหาสิ่งที่น่าสนใจมากกว่ามา让孩子ทำ และมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจหลายๆ อย่าง让孩子ได้เลือก

ข้อควรระวัง

เพื่อให้เด็กสงบไม่รบกวนเพื่อนร่วมชั้น ครูผู้สอนและเพื่อนๆ ร่วมชั้นจะต้องไม่แสดงให้เด็กออกัสติกรู้สึกว่าคุณแตกต่าง ผิดปกติ หรือเป็นปัญหาภาระคนอื่นๆ อีกทั้งไม่ควรหัวเราะหรือล้อเลียนทำทางที่ไม่เหมาะสมของเด็ก

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยังไม่มีเกณฑ์ตัดสินเฉพาะ ซึ่งในปัจจุบัน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กออทิสติกยังคงใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปกติ โดยวัดจากคะแนนตอบแบบทดสอบ ซึ่งจะวัดความสามารถทางการเรียนในวิชาต่างๆ ตามหลักสูตรที่ใช้ในเกณฑ์ตัดสินของเด็กปกติ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ในการให้การศึกษาแก่เด็ก พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็ก เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะเรียนเมื่ออายุถึงวัยเรียน พ่อแม่จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือเหลือแก่ลูกของตนให้มีพัฒนาการเป็นไปอย่างสอดคล้องทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- สมพร หวานเสร็จ และคณะ. (มปป). ชุดฝึกทักษะเตรียมความพร้อมก่อน
การเรียนรู้. ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา. (2552).
- สมพร หวานเสร็จ. (2552). การพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติก
โดยใช้สื่อสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านการมอง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์
คลังนานาวิทยา.
- ณัฏพร นกสกุล. (2554). การบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างชีวิต
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา: โรงเรียน
วัดอุทัยธาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานการศึกษาพิเศษ สถาบัน
ราชานุกูล.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). ช่วยลูกออทิสติก คู่มือสำหรับพ่อแม่ผู้ไม่ยอมแพ้.
กรุงเทพฯ: บริษัท ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว จำกัด.

ภาคผนวก

แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล
(Individualized Education Program: IEP)

☐ ก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน ☐ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ชื่อสถานศึกษา.....สังกัด

เริ่มใช้แผนวันที่สิ้นสุดแผนวันที่

ระดับ ☐ อนุบาลปีที่ ☐ ประถมศึกษาปีที่

1. ข้อมูลทั่วไป

ชื่อ - ชื่อสกุล

เลขประจำตัวประชาชน

การจดทะเบียนคนพิการ ☐ ไม่จด ☐ ยังไม่จด ☐ จดแล้ว

ทะเบียนเลขที่

วัน/เดือน/ปี เกิด อายุปีเดือน ศาสนา

ประเภทความพิการลักษณะความพิการ

ชื่อ - สกุลบิดา

ชื่อ - สกุลมารดา

ชื่อ - สกุลผู้ปกครองเกี่ยวข้องเป็น

ที่อยู่ผู้ปกครองที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ชื่อหมู่บ้าน

ถนนตำบล/แขวงอำเภอ/เขต

จังหวัดรหัสไปรษณีย์

โทรศัพท์มือถือโทรสาร

e-mail address

2. ข้อมูลด้านการศึกษา

☐ ไม่เคยได้รับการศึกษา/บริการทางการศึกษา

☐ เคยได้รับการศึกษา/บริการทางการศึกษา

☐ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลางระดับ

พ.ศ.

☐ โรงเรียนเฉพาะความพิการ ระดับ

พ.ศ.

☐ โรงเรียนเรียนร่วม ระดับ

พ.ศ.

☐ การศึกษาด้านอาชีพระดับ

พ.ศ.

☐ การศึกษานอกระบบระดับ

พ.ศ.

☐ การศึกษาตามอัธยาศัย ระดับ

พ.ศ.

☐ อื่น ๆระดับ

พ.ศ.

3. การวางแผนการศึกษา				
ระดับความสามารถในปัจจุบัน	เป้าหมายระยะยาว 1 ปี	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น)	การประเมินผลปัจจุบัน	ผู้รับผิดชอบ
ด้านกล้ามเนื้อ จุดเด่น การใช้งานของกล้ามเนื้อ มัดใหญ่ในการทำกิจกรรม ต่างๆ สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง	การออกกกำลังกายเพื่อเสริมสร้าง พัฒนาการของกล้ามเนื้อและ การทรงตัว	เมื่อต้องทำกิจกรรมที่ต้องใช้ ความสามารถในการทำงานของ กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ นักเรียน สามารถทำตามวัตถุประสงค์ ทุกครั้ง	สังเกตจากการร่วม กิจกรรมกลางแจ้ง	
จุดด้อย การใช้งานของกล้ามเนื้อ มัดเล็กยังต้องช่วยเหลือ เช่น เรือร่อนน้ำหนักมือในการเขียน	การฝึกทักษะการใช้งานของ กล้ามเนื้อมัดเล็กในการ หยิบ จับ ชีด เขียน และ การใช้มือกับอุปกรณ์ต่างๆ	เมื่อฝึกกิจกรรมประเภทเลื่อมือ นักเรียนสามารถลากเส้นตาม แบบได้ ตั้งแต่วัดลักษณะเส้นพื้น ฐานจนถึงแบบพยัญชนะต่างๆ ที่ไม่ซับซ้อน	สังเกตจากการร่วม กิจกรรมภายในชั้นเรียน	

3. การวางแผนการศึกษา (ต่อ)				
ระดับความสามารถในปัจจุบัน	เป้าหมายระยะยาว 1 ปี	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น)	การประเมินผลปัจจุบัน	ผู้รับผิดชอบ
ด้านการช่วยเหลือตัวเอง จุดเด่น นักเรียนสามารถช่วยเหลือตัวเองในเรื่องง่ายๆ ได้ เช่น รับประทานอาหาร เข้าห้องน้ำ ขับถ่าย หยิบจับสิ่งต่างๆ ตามความต้องการได้ดี จุดด้อย - ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดี ยังต้องการผู้ดูแลในบางครั้ง เช่น รับประทานอาหารได้แต่ยังหกเลอะเทอะ ใส่หิ้งน้ำได้แต่ยังต้องดูแล ความสะอาด เป็นต้น - ยังต้องเตือนในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันบางเรื่อง	การช่วยเหลือตัวเองโดยลดการดูแล รับผิดชอบต่อกิจวัตรประจำวันของตัวเองโดยไม่ต้องเตือน	- เมื่อต้องทำความสะอาดร่างกาย นักเรียนสามารถทำความสะอาดตัวเองโดยครูไม่ต้องช่วยเหลือหรือลดการช่วยเหลือลงในบางกิจกรรม - ขณะรับประทานอาหาร นักเรียนสามารถรับประทานได้เรียบร้อยและเก็บเศษอาหารจนสะอาดหลังจากรับประทานอาหารเสร็จ - เมื่อต้องปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวัน นักเรียนสามารถส่งการบ้านและเก็บสิ่งของต่างๆ ได้ถูกต้องโดยไม่ต้องเตือน	สังเกตจากการร่วมกิจกรรมประจำวัน	

3. การวางแผนการศึกษา (ต่อ)				
ระดับความสามารถในปัจจุบัน	เป้าหมายระยะยาว 1 ปี	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น)	การประเมินผลปัจจุบัน	ผู้รับผิดชอบ
ด้านภาษาและการสื่อสาร จุดเด่น รู้จักและปฏิบัติตามคำสั่งง่ายๆ ที่ไม่ซับซ้อนได้ จุดด้อย ไม่มีเสียงพูด	- นักเรียนสามารถสื่อสารโดยคำพูด การทำรูปปากตามแบบได้ - นักเรียนเข้าใจคำศัพท์ในชีวิตประจำวัน โดยการใช้บัตรภาพประกอบการสื่อสารแบบใช้การพูดประกอบภาพ	เมื่อต้องสื่อสารกับผู้อื่นนักเรียนสามารถใช้การพูด ภาษาท่าทาง หรือรูปภาพในการสื่อสารได้ทุกครั้ง	สังเกตจากการร่วมกิจกรรมประจำวัน	
พื้นฐานด้านวิชาการ ภาษาไทย จุดเด่น - สามารถเขียนเส้นพื้นฐานตามรอยได้ - มีสมาธิและความสนใจประมาณ 15 - 20 นาที	- เขียนเส้นพื้นฐานตามรอยและเส้นประพยัญชนะตามรอยได้โดยไม่มีผู้ช่วย - นักเรียนมีสมาธิในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างน้อย 30 นาที	- เมื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมนักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีสมาธิเป็นเวลา 30 นาที	สังเกตจากการร่วมกิจกรรมประจำวัน	

3. การวางแผนการศึกษา (ต่อ)				
ระดับความสามารถในปัจจุบัน	เป้าหมายระยะยาว 1 ปี	จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (เป้าหมายระยะสั้น)	การประเมินผลปัจจุบัน	ผู้รับผิดชอบ
จุดด้อย ปฏิบัติตามคำสั่งได้บางส่วน เนื่องจากไม่ได้ยินเสียง คณิตศาสตร์ จุดเด่น -		- นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างน้อยวันละ 20 คำสั่ง		
จุดด้อย - ไม่รู้จักตัวเลขและจำนวน	- บอกตัวเลข 1 - 10 ตามคำสั่งได้	- เมื่อให้นักเรียนชี้ตัวเลข 1 - 10 แบบไม่เรียงลำดับ นักเรียนสามารถชี้ตัวเลขได้ถูกต้อง 8 ครั้ง จาก 10 ครั้ง	สังเกตจากการทำแบบฝึกประจำวัน	
- ไม่รู้จักสี	- ชี้บอกสีตามคำสั่งได้ถูกต้องอย่างน้อย 7 สี	- เมื่อให้บอกสีนักเรียนสามารถบอกสีถูกต้อง 4 จาก 7 สี		
- เขียนตัวเลขโดยมีรอยประไม่ได้	- เขียนตัวเลข 1 - 10 โดยมีรอยประได้ถูกต้อง	- เมื่อให้เขียนตัวเลขนักเรียนสามารถเขียนตัวเลข 1 - 10 ตามรอยได้อย่างถูกต้อง		

4. คณะกรรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

ชื่อ	ตำแหน่ง	ลายมือชื่อ
.....	ผู้อำนวยการโรงเรียน	
.....	หัวหน้างานการศึกษาพิเศษ	
.....	ครูประจำชั้น	
.....	ผู้ช่วยครูประจำชั้น	
.....	ผู้ปกครอง	

ประชุมวันที่ เดือน พ.ศ.

5. ความคิดเห็นของบิดา/มารดา/ผู้ปกครองหรือผู้เรียน

การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลฉบับนี้

- ข้าพเจ้า ☐ เห็นด้วย
☐ ไม่เห็นด้วย เพราะ

ลงชื่อ

(.....)

เกี่ยวข้องกับ

วันที่ เดือน พ.ศ.

ตัวอย่างแผนการสอนรายบุคคล
(Individual Implementation Plan: IIP)

ชื่อ - สกุล (นักเรียน).....ระดับชั้น อนุบาลพิเศษ
เนื้อหาหรือทักษะที่สอน การเขียนพยัญชนะตามรอย
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม นักเรียนสามารถเขียนพยัญชนะตามรอยได้อย่างถูกต้อง
สื่อ

1. แบบฝึกเขียนพยัญชนะตามรอย
2. ฉากเพิ่มสมาธิ
3. โต้ะ/เก้าอี้

วิธีสอน

1. ให้นักเรียนนั่งบนเก้าอี้หันไปที่โต้ะ
2. ครูให้แบบฝึกเขียนพยัญชนะตามรอย
3. ในกรณีที่นักเรียนไม่มีสมาธิ ขอบมองไปรอบๆ มากกว่ามองงานที่ต้องการให้ทำ ให้ครูใช้ฉากเพิ่มสมาธิวางไว้บนโต้ะ ฉากจะช่วยกันสายตาไม่ให้มองไปที่อื่น ความสนใจจะอยู่ที่งานมากขึ้น
4. ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนทำงานและคอยแนะนำวิธีการ
5. ในกรณีที่เด็กยังทำเองไม่ได้ ครูช่วยตะแมือไปด้วย แต่ควรผ่อนแรงเมื่อนักเรียนเริ่มทำได้ และค่อยๆ ปลดปล่อยให้เขียนเองในที่สุด
6. จบกิจกรรมการฝึกเขียน ทบทวนโดยการอ่านพยัญชนะที่เขียนไปแล้ว
7. ครูให้คำชมเชย/ให้รางวัลเมื่อเด็กทำงานเสร็จ

สิ่งเสริมแรงที่ใช้

1. คำชมเชย เช่น เก่ง เก่งมาก ดี ดีมาก ประทับมือ
2. การสัมผัส เช่น การกอด ลูบผม ตะแมือ

